

EDITORIAL

Autonomia, diuen

¿De veres els valencians tenim una autonomia real?

Aixina, en línies generals, lo de la **Espanya de les Autonomies**, pareix per moments una broma pesada.

Pensen en un grup de jovens que se queixen de que els seus pares els posen llimit a l'hora de tornar de festa. Alguns poden tornar a les dotze de la nit, uns atres a la una, alguns, mes tart, pero tots tenen llimit..., manco u, que diu que pot tornar a l'hora que vullga. "¡Quína sort!", pensen els demes. Pero a l'hora de quedar eixe divendres, es precisament el que no te llimit de tornada el que diu que no va a eixir de casa. "¿Cóm es possible, si pots tornar quan vullgues? ¡Quín desperdici!" Pero ell els explica que de res li servix eixir si no li donen paga i no te cap diners. "¿A on se pot anar sense un euro?" I han de donar-li la rao.

Efectivament, ¿de qué servix l'autonomia si no se pot sostindre economicament? ¿De qué servix tindre les competencies, per eixemple en **Sanitat**, si no te donen la finançacio que correspon? El resultat es que, si vols oferir uns servicis en una qualitat minima als ciutadans (per a que te voten en les proximes eleccions, obviament), has d'endeutar-te, ¿en quí? En l'**Estat**, per lo que el govern central de tanda acaba podent fer de tu lo que vol. Si el govern autonomic es del mateix partit, te pot donar un poquet mes d'almoina, sino, estas apanyat.

Poden revisar l'hemeroteca i comprovaran que la queixa per l'infrafinançacio dels valencians ve de llunt. Tots els partits prometen lluitar per una finançacio justa per als valencians, i, si quan apleguen al poder qui mana en Madrid es rival politic, protesten aïradament, pero si qui s'assenta en la Moncloa es de la mateixa corda, els entra la fluixera.

¿Quína línea ferrea d'alta velocitat era prioritaria per als valencians? El **Corredor Mediterraneu**. En particular, unir **Castello, Valencia i Alacant**. ¿I qué tenim? Una alta velocitat de Valencia a **Madrid**, i una atra d'Alacant a **Madrid**; i trens tortuga per a viajar entre les tres capitals valencianes.

En els assunts importants, en realitat, els successius governs valencians no han pintat fava. Les decisions se prenen en Madrid i obedint a interessos que no son els dels valencians.

Ya hem mencionat varies vegades en estos escrits cóm nos furtaren el **Banc de Valencia**, adjudicant-li un rescat que no necessitava per a vendre'l per un euro a **La Caixa**. Un rescat encobert ad esta ultima entitat. ¿A quí interessava esta maniobra? Als valencians, no. Madrid i **Catalunya** se repartiren les entitats finances -banc i caixes d'aforsos- valencianes.

I lo mateix passa en tot. ¿Que el port de Valencia supera al de **Barcelona**? Subvencions millonaries per ad este ultim per a que puga competir en ventaja. ¿Que en Valencia volen fer un acces pel nord, lo que el convertiria en molt mes competitiu? **Compromís** ix al rescat del port de Barcelona i planteja objeccions ecologistes.

Sempre es igual. Mires a on mires.

A lo millor en aspectes no purament economicos la cosa es diferent, ¿no?

Que t'ho has cregut.

En Valencia tenim sempre condicionada la nostra politica cultural.

Des de que s'iniciaren les emissions de **Canal 9**, la **TV3** catalana se podia vore per mig de repetidors illegals. Pero Canal 9 no se podia vore en Catalunya. Aço feu que la televisio valenciana haguera de supeditar la seua programacio a la catalana ya que compartien alguns programes -pelicules, series, partits de futbol...-. Es dir, la programacio de la nostra televisio se vea condicionada per la competencia deslleal d'una televisio foranea.

Des de que se posà en funcionament la programacio d'opera del **Palau de Les Arts**, les ajudes per part del ministeri han segut molt inferiors a les de **Madrid i Barcelona**. En numeros redons, actualment Madrid rep uns 13 milions d'euros, Barcelona uns 9 i Valencia 3. La cosa ha millorat respecte dels primers anys en les que Valencia rebia no aplegava a un millo d'euros, pero la diferencia continúa sent exagerada.

El tema de la llengua (i identitari) es el mes escandalos de tots.

Quan el **Consell de Mazón** decidi retallar les subvencions a la **AVLI**, el **ministeri de Cultura** li assignà 198.000 euros per a compensar. O siga, que la politica llingüística valenciana no se decidix en el carrer de **Cavallers**, sino en Moncloa. Un atre tant passa en les subvencions a entitats privades. ¿Que Mazón talla subvencions a qui promou els "països catalans"? Ahi apareix el ministeri de Cultura per a regar-los en diners. Especialment sagnant es el cas d'**Acció Cultural del País Valencià**, que rebent de Madrid 200.000 euros, ha recolat manifestacions demanant la dimissio de Mazón per lo de la **barrancada del Poyo**, i s'ha personat com a acusacio popular per este tema. Es dir, en els diners que reps d'una administracio fas accions que desgasten políticament a un partit rival al de qui te subvenciona. Potser siga legal, pero fa molt mala olor.

De les millonaries subvencions que apleguen des de Catalunya, de tan manit el tema ya casi no val la pena ni parlar-ne.

Autonomia, diuen.

LA CITA

Ben analisada, la llibertat politica es una faula imaginada pels governs per a adormir als seus governats.

Napoleo Bonaparte

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **AUTONOMIA, DIUEN**
- 2
- BIOGRAFIA: **RAFAEL ALTAMIRA I CREVEA. EN MOTIU DEL 75 ANIVERSARI DE LA SEUA MORT**
- 3
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **REBELIÓ EN LA GRANJA**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- BIOGRAFIA: **RAFAEL ALTAMIRA (Continuacio)**
- NOVETATS EN LA PAGINA WEB DEL ROGLE
- 4
- PASSATEMS
- COSES DE TUB: **S'ENGANYA**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva,

l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

Rafael Altamira i Crevea. En motiu del 75 aniversari de la seua mort

Rafael Altamira, il·lustre polígraf (historiador, juriste, pedagog, diplomàtic i defensor de la pau), torna a renaixer estos dies per una exposició que se li dedica en **Alacant**. Un pensador tan important com ignorat: inexplicablement, no s'ha donat a conèixer en tota la seua dimensió en els centres d'ensenyança ni en ambients acadèmics en els últims cinquanta anys

Altamira naix en febrer de 1866, en el número dos del carrer Cienfuegos d'Alacant, fill de **José Altamira Moreno** i **Rafaela Crevea Cortés**. Passa

va temporades en **El Campello**, a on trobava la pau i l'assossec, i també en **Cocentaina**, d'on era sa mare. Els seus primers estudis els realisa en el coleje de St. Josep d'Alacant. Pronte es despertarà en ell una gran inquietut intel·lectual, sent un fervent llector motivat tant per sa família com pels professors, dels que menciona en especial a **Blas de Loma y Corradí**.

Als dotze anys ya feu una dissertació en el saló d'actes del coleje sobre "Idea general de la cultura griega", que destacà la premsa local pel seu aplom i desimboltura.

Estudià Dret en l'**Universitat de València**, a on contactà, sent alumne, en el catedràtic de Dret Polític **Eduardo Soler y Pérez**, també ala-

cantí, que eixeriria una gran influència en la seua formació intel·lectual. Coincidix també en eixa época en **Pascual Soriano Roca**, que seria notari en València i u dels seus millors amics, en qui mantingué abundant correspondència, i **Vicente Blasco Ibáñez**, compartint en este una ideologia d'influència krausista que el conduiria, posteriorment, a formar part en **Madrid** de l'**Institut Lliure d'Ensenyança** que dirigia **Francisco Giner de los Rios**, en qui mantingué una llarga amistat. A pesar d'açò, no s'identificà completament en el krausisme puix considerava que totes les postures filosòfiques tenen un fondo de veritat; en este sentit, senyalava (les cites s'han traduït al valencià dels originals en castellà) que "La vida de l'esperit és d'una modificació constant" (*La educación de la mujer*, 1896) i demanava "Siguen tolerants (...); deixen sempre la porta oberta a una millor comprensió de la vida" (*El patriotismo y la Universidad*, 1898).

Altamira realisà la seua tesis doctoral "Historia de la propiedad comunal" en Madrid baix la direcció del juriste i historiador **Gumersindo Azcárate**.

Destaca com a escriptor i historiador. *Cuentos de Levante* és u dels seus primers texts lliteraris, que escrigué durant l'etapa en que vixqué en **València**. Són també obres seues *Breve autobiografía* i *Introducción a la Historia de la Humanidad*, preàmbul de lo que posteriorment seria la seua *Enseñaza de la Historia*. A petició de **Constantí Llombart** prologà la seua obra *Matilde: historia d'una modista* (1884), escrit que censurà durament **Teodor Llorente** per diferències llingüístiques, estètiques i ideològiques. Se li contenen vora huitanta obres sobre història, pedagogia, dret, lliteràries i sobre pacifisme.

Fon col·laborador i director de diferents revistes de l'épo-

ca. De jove compongué la titulada *La Ilustración Alicantina* en articles d'història i de ciències. Fundà també, junt en alguns companyons, la revista *Unión Escolar*. Col·laborà en les revistes *Ilustración Ibérica*, *La Antorcha* –un semanari lucentí– i *Las Germanías*, en el qual es definix demòcrata i considerava que la ciència devia estar al servici de la dignitat humana. En 1902 publica *Psicología del Pueblo Español*.

Propón la creació d'una filosofia nacional espanyola sobre un eclecticisme harmònic progressiu, un neo-krausisme, per a conseguir la revitalisació d'**Espanya**.

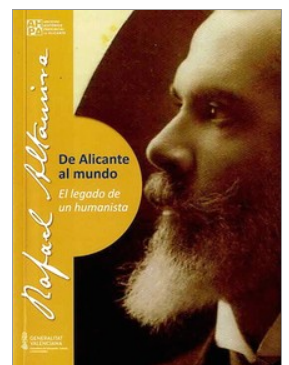
La guerra de **Cuba** i **Filipines** en 1898 l'afectaren profundament. En relació en açò, i en motiu del **III Centenari de l'Universitat d'Oviedo**, el claustre de professors decidix restituir llaços i fer efectiva la seua presència en la vida cultural americana, i Altamira és el postulat per ad este quefer. Viajarà per **Amèrica** durant nou mesos (juny 1909-març 1910) impartint unes 300 conferències en **Estats Units, Cuba, Argentina, Uruguay, Chile, Perú** i **Mèxic** i sent nomenat doctor *honoris causa* per vèries universitats. Sobre tot açò publicarà *Mi viaje a América*.

Possiblement les seues idees republicanes i la seua significació política l'excloueren dels còrculs més conservadors, pero les seues manifestacions en defensa de l'ètica i el seu interès pel respecte a l'individu, aixina com l'admiració i el carinyo per la seu terra, fan que sobrepassa qualsevol ideologia política. Manté amistat i correspondència en ilustres personages de l'época, entre ells, en **Marcelino Menéndez Pelayo**: units treballaran en el projecte d'instalar en Madrid un internat per a universitaris, segons el sistema tutorial anglés, creant aixina un ambient universitari i d'estudi. L'amistat es ressentiria al no rebre el recolzament de Menéndez Pelayo quan Altamira optava a ser senador per l'Universitat d'Oviedo; pero se reconciliaren sis anys més tart.

A l'esclatar la guerra civil, en 1936, viaja a **Holanda**, a on residirà durant el periodo del conflicte. D'ací viajarà a **França**, més tart a **Estats Units** i definitivament s'establirà en **Mèxic**, a on falliria l'any 1951. Patix profundament les carències culturals del poble espanyol; en *El patriotismo y la Universidad* escriu: "Un poble que no respecta les opinions, ni creu als que pensen diversament ad ell, no és un poble lliure, sino una massa esclava dels seus propis prejuïns".

RETRAT DEL JUGE RAFAEL ALTAMIRA I CREVEA, DE JOAQUIM SOROLLA, 1913

LLIBRE CATÀLEC DE L'EXPOSICIÓ MENCIONADA EN EL TEXT.

Continua en la pàgina 3.

Orwell, George

Rebelió en la granja (Granja Animal)

Traducció: Rogle Constanti Llombart de Cultura Valenciana

Mosseguello. Castelló, 2025 (147 pàgines)

El **Rogle Constanti Llombart** aborda la seua segona traducció; la primera fon *El Príncip* de Maquiavel i en este cas es tracta de l'obra de **George Orwell Rebelió en la granja**. El fet de que en 2025 es complira el 80 aniversari de la seua primera edició, i donada la temàtica que tracta, per desgràcia cada vegada més present en les nostres societats, eren motius suficients per a oferir este clàssic en versió valenciana.

Orwell escrigué esta novela curta durant la **Segona Guerra Mundial**. Havia participat en la guerra civil espanyola, comprovant per sí mateix el fèrreu control que s'exercia en les files comunistes.

L'argument es desenrolla en la granja Manor, propietat del senyor Jones, un home que explota als animals que viuen baix la seua autoritat. Estos acaben per rebelar-se conduïts pels porcs, els animals més intel·ligents de la granja, els quals dicten una sèrie de sèt manaments sobre els que s'organitzarà la vida una vegada feta la revolució i expulsat el granger.

La deriva que se generarà a continuació no conduirà a la societat igualitària que es volia construir, sino a una tirania exercida per la classe dominant, els porcs, que arribaran a, incomplint cada u dels manaments, copiar la conducta i vicis dels humans.

L'obra inclou un molt interessant pròleg, escrit pel mateix Orwell i que no aparegué en les primeres edicions del llibre; fon en 1971 quan se publicà per primera vegada i conté, baix el títol de **La llibertat de premsa**, una denúncia de la censura que se pot impondre en un país democràtic per mig de la pressió social i de l'autocensura de la classe intel·lectual per motius ideològics.

Les dificultats que trobà per a publicar la novela en el seu moment obedixen ad estes causes al constituir de fet una denúncia de l'estalinisme en un moment en el que **Gran Bretanya** i l'**Unió Soviètica** eren aliats. No obstant, el llibre no ha perdut actualitat, puix vivim un moment en que la globalització i el pensament únic se van imponent en les societats, en contraposició a l'esperit crític i a la llibertat, amenaçats estos per postures com les que se denuncien en l'obra.

FENT MEMORIA

COLABORACIÓ

Rafael Altamira i Crevea. En motiu del 75 aniversari...

Ve de la pàgina 2.

Ingressa com a redactor en el periòdic *La Justicia* i en la revista de Dret Internacional.

Entre els càrrecs que exercí Altamira destacarem: catedràtic d'Història del Dret Espanyol en l'Universitat d'Oviedo, jure del Tribunal Permanent de Justícia Internacional de la Haya, acadèmic de la Real Academia de la Historia, senador per la cambra rectoral de l'Universitat de València (1916), Director General d'Ensenyança Primària en Espanya, president de l'Institut Iberoamericà de Dret Comparat, Doctor 'honoris causa' per diferents universitats europees i americanes, professor de la Càtedra d'Història del Pensament Espanyol de l'Universitat de París, membre del Consell hispano-belga en defensa de l'Universitat de Lovaina, etc.

Tant la seua activitat lliterària com la que desenrollà en els camps de l'advocacia i de l'història resulta difícil resumir-la; en part ho logra **Vicente Ramos Pérez** en el llibre *Palabra y pensamiento de Rafael*

Altamira, del que diu: "político patriota y sobre todo pacifista".

La seua **candidatura al Premi Nobel de la Pau** contà en moltíssimes i notabilíssimes adhesions; se'n conserven més de 154 —les enviades al comitè d'Oslo el 7 de giner de 1933—, pero se frustrà, com també el nou intent de 1951, en este cas perque la mort li sobrevingué abans en Mèxic. Les seues despulles, junt a les de la seua dona, foren traslladades recentment i descansen des de 2025 en el cementeri d'El Campello.

L'ideal humà de la pau i la concòrdia entre tots els pobles de la terra sense distinció de classes, raça o religió es deixa entreveure en les seues nombroses obres i intervencions.

Actualment s'expon en l'**Archiu Històric Provincial d'Alacant** una mostra biogràfica: "Rafael Altamira, de Alicante al mundo. El legado de un humanista", que estarà fins a març de 2027.

Mª Dolores Miralles Enrique

ACTIVITATS CULTURALS
JULIOL-AGOST DE 2026

Trobarà mes informació dirigint-se a les respectives associacions:

LRP (Lo Rat Penat)

C/ Trinquet de Cavallers, 9.
46003 Valencia C.

Tel: 963 91 09 92

www.loratpenat.org

secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)

C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.

Tel: 963 91 69 65

Fax: 963 91 56 94

www.racv.es // info@racv.es.

Rogle

Vore informació de contacte en pàgina 4.

27 Jul (dilluns). 12 h. Real Monasteri de Santa Maria d'El Puig.

JORNADA COMMEMORATIVA
750 Aniversari de la mort de Jaume I

Programa:

- 12 h. Te Deum. A continuació, discursos de **Luis Miguel Romero** (deca de la RACV) i **Josep Vicent Navarro** (president de Lo Rat Penat) i concloua en una ofrena floral en el sepulcre de Bernat Guillem d'Entença.

- 14 h. Dinar de germanor. Restaurant Huerto de Santa María, d'El Puig, i presentació del número 101 de *Anals de la RACV*.

Organisa: LRP, RACV, Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats i Conselleria de Justícia.

+Info: **LRP i RACV**

Novetats en la pàgina web del Rogle

Est estiu hem incorporat dos escrits nous en la pestanya Documents de la nostra web:

- **La genètica del valencià: un tema encara essencial**, de **Leopolt Peñarroja i Torrejón**. Discurs llegit el 3 de març de 2026 en el Dia de la Llengua i la Cultura Valencianes.

- **Un valencianisme necessari i coherent**, de **Juli Moreno i Moreno**. Discurs llegit el dia 8 de juny de 2018 en el sopar d'entrega del Premi Llealtat del GAV.

- **Les tres raons**, de **Josep Peiró i Bertomeu**. Discurs llegit el dia 13 de juny de 2026 en el sopar d'entrega del Premi Llealtat del GAV.

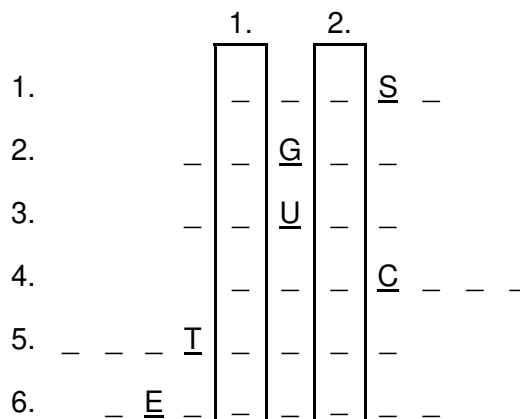
Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Excavació profunda en la terra. Clot en la terra per a soterrar cadavers.
2. Astut, de gran perspicacia, capaç d'intuir o prevore moltes coses.
3. Larva dels insectes lepidopters, en dotze anells i de diferents colors segons l'especie.
4. Reunio de cardenals de l'Iglesia catolica per a elegir Papa. S'aplica tambe al lloc a on se reunixen.
5. Obstinat, tossut, persistent en una opinio, dictamen o resolucio.
6. Ofici del ferrer. Taller a on se treballa el ferro.

La solucio a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS

1. Omplir de carn picada o d'uns atres ingredients algun aliment.
2. Obrir o punchar una vena ad algu per a traure-li sanc. Tirar o perdre sanc.

COSES DE TUB

S'enganya

Omplim els mijos d'escrits, relats, succeïts, rondalles..., en llengua valenciana i demostrem que tenim tot el dret a que se nos reconega, demostrant al mon que al no fer-ho...

S'enganya.

N'hi ha voltes, abans d'eixir de casa, en que una retirada a temps seria una victoria segura.

Aquella vesprada la familia al complet estava de compres.

Ella de sempre havia tingut bon tipo, pero ves a saber per qué, des de que va tindre el fill, que ya li donava mes pena el lluir-lo, cosa que ad ell no li agradava i tot era ani-

mar-la: "Prova't aço. Qué 'guapa' estaras en allo", en este tira i afluixa estaven quan de sobte ella li va dir:

—Sí, mira, i me pareixere a eixa dona.

Al mirar, va vore cómo venía una dona en els seus fills directes cap a on estaven ells; la mare duya un vestit d'estos tan moderns i ajustats que donava l'impressio que o be era de la filla o el tenía guardat de quan se'l podia posar sense calçador.

Es va quedar a soles, sense deixar de mirar cómo s'acostava aquella dona cap ad ells, aguantant la respiracio i la rialla, quan va passar lo que mai haguera imaginat: aquella dona el va sorprendre quan

dirigint-se ad ell se va posar a dir-li:

—¿T'agrada, eh? Es 'guapa' i bonica, ¿veritat?

—¿Quí?

—Sí, sí, ara fes com a que no estaves mirant a la meua filla.

A lo que, sorpres, va esclatar a riure, va haver de fer un gran esforç per a contindre la rialla per a vore cómo li ho explicava en poques paraules i sense dir-li que era cap ad ella a qui dirigia la seua mirada, ni manco en quín sentit.

La dona d'ell, en el chiquet, estava en un atre corredor rient-se per vore cómo eixia ell a soles d'aquell bolic sense haver d'intervindre.

En aço que ell va dir:

— S'enganya, senyora, no vullga saber-ho, pero estiga segura de que ni tan sols l'he vista i...

S'enganya.

Josep Martínez "Tub"
cosesdetubblog.blogspot.com

Solucio:

Verticals: 1. FARCIR 2. SAGNAR
1. FOSSA 2. SAGAÇ 3. GRUGA 4. CONCLAU 5. PERTINAÇ 6. FERRERIA

I RECORDA...La nostra primera paraula es **farcir**. L'accio i efecte de farcir es un **farciment** o un **farcit**. El **farcit** es tambe lo que farcix un aliment; està **farcit** allo que està ple d'ingredients comestibles. Una **farcidura** es una mescla de carn picada, sanc, pebre i uns atres ingredients que s'utilisen en l'elaboracio dels embotits; tambe, pilota de carn picada per a l'olla. Que o qui farcix es un **farcidor**. Eix. *Vaig a preparar unes albargines farcides per a dinar. / Per a fer el farcit dels ous has de mesclar el rovell en la tonyina.*

La nostra segona paraula es **sagnar**. L'accio i efecte de sagnar es un **sagnat**. Lo que sagna es **sagnant**. Una **sagnia** es l'acte de traure-li sanc ad algu obrint-li o punchant-li una vena. Una **sagnadura** es un tall o una punchada en la vena per a traure sanc. Un **sagnador** es la persona que tenia per ofici sagnar. Eix *S'ha pegat un bac i te una ferida sagnant en el front. / Antigament pensaven que per mig de les sagnies podien curar certes malalties. / El sagnador aplicà les sangoneres en el cos del malalt.*

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de col·laborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarem a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any. I si tens

voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en **Caixa**

Popular, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart**
Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan en: **www.rogleconstantillombart.com**